

INHOUD

INLEIDING: WAT KAN IK ERAAN DOEN?	9
HOOFDSTUK 1: BETER GOOGELN	29
Digitale gremlins zijn niet eerlijk tegen Google	30
Digitale gremlins gebruiken Google zoals Google bedoeld is	35
Digitale gremlins kopen geen slimme speaker	43
HOOFDSTUK 2: BETER BESTELLEN	49
Digitale gremlins kleuren de bestel-QR-codes in	56
Digitale gremlins communiceren uitbundig met Coolblue	59
Digitale gremlins bestellen nooit Pringles als het regent	64
HOOFDSTUK 3: BETER STREAMEN	73
Digitale gremlins stoppen eerder met kijken naar een serie	77
Digitale gremlins gebruiken met zijn allen één Netflixprofiel	80

HOOFDSTUK 4: BETER TWITTEREN	87
Digitale gremlins gaan nooit naar een tandarts met een Twitteraccount	89
Digitale gremlins zoeken ook op de bodem	92
Digitale gremlins blijven uit de buurt van buurtapps	95
HOOFDSTUK 5: BETERE PRIVACY	101
Digitale gremlins gebruiken geen gezichtsherkenning op hun telefoon	104
Digitale gremlins kijken alleen naar oude afleveringen van <i>Funniest Home Videos</i>	107
HOOFDSTUK 6: BETER OMGAAN MET JE AANDACHT	113
Digitale gremlins zingen keihard mee tijdens een concert	116
Digitale gremlins nemen een analoge camera mee op vakantie	118
Digitale gremlins gaan alleen naar een onlinebegrafenis als het niet anders kan	120
HOOFDSTUK 7: BETER KIEZEN	125
Digitale gremlins stemmen nooit op een techneut	127
HOOFDSTUK 8: BETER MET SOCIALE MEDIA	131
Digitale gremlins geven alleen nog maar commentaar	134
Digitale gremlins gaan regelmatig naar een Instagrammuseum	137
Digitale gremlins kijken niet naar <i>The Social Dilemma</i>	140

HOOFDSTUK 9: BETER SEKSLEVEN	145
Digitale gremlins kijken alleen porno van voor 2020	148
Digitale gremlins gebruiken alleen offlineseksspeeltjes	152
HOOFDSTUK 10: EEN BETERE BAAS	159
Digitale gremlins schaffen de kerstcadeau-carrousel af	161
Digitale gremlins nemen zo nu en dan iemand aan zonder diploma	164
Digitale gremlins stellen een chief acceptance officer aan	167
HOOFDSTUK 11: BETER APPS GEBRUIKEN	173
Digitale gremlins maken het zichzelf niet gemakkelijk	177
Digitale gremlins verwijderen Coinflip van hun smartphone	181
Digitale Gremlins appen als een vijftigplusser	184
HOOFDSTUK 12: BETERE WERKNEMER	189
Digitale gremlins lezen een krantje tijdens een vergadering	191
Digitale gremlins maken nooit SMART-afspraken	195
Digitale gremlins reageren zo nu en dan op spam	198
Digitale gremlins gaan naar de borrel in plaats van naar de inspirerende spreker	202

HOOFDSTUK 13: DE GREMLINFABRIEK	207
Bouw eens technologie die tegenwerkt	208
Bouw eens menselijke technologie	211
Vraag je af: wat zou Barney doen?	213
HOOFDSTUK 14: EN DUS...	217
HOOFDSTUK 15: ZELF EEN DIGITALE GREMLIN WORDEN	223
De definitie	223
Zeven controlevragen	224
Wel een gremlin: keihard meezingen tijdens concerten	225
Geen gremlin: een VPN installeren op je smartphone	227
Waarschijnlijk geen gremlin: het dragen van psychedelische hoody's	230
Voor de oplettende lezer	233
Sluit je aan	233
SUGGESTIES OM MEER TE LEZEN	235

INLEIDING

WAT KAN IK ERAAN DOEN?

Acht jaar geleden claimde ik het domein technofilosofie.com en besloot ik mezelf ‘technofilosoof’ te noemen. Meteen vanaf dat moment dacht iedereen dat ik een technofilosoof wás. Niemand stelde kritische vragen. Sterker nog, ik werd uitgenodigd om deel te nemen aan debatten, mijn mening te geven, stukjes te schrijven en presentaties te verzorgen.

Het was volledig legaal, uiteraard. Filosoof is geen beschermd titel. Net zoals koning, professor, coach of mijn favoriet: des vaderlands. Dus als jij denkt: eigenlijk ben ik de kwaliteitscontroleur des vaderlands, dan hoef je alleen maar de URL te claimen en dan ben je het. Dan mag je misschien wel keynotes verzorgen op kwaliteitscontrolecongressen.

Als technofilosoof geef ik heel vaak presentaties. Daarin speel ik soepel in op een gevoel van onbehagen. Geroutineerd stapel ik oneliner op oneliner. Big tech is het

kwaad. Mark Zuckerberg is een ietwat saaie duivel. Onze data wordt geogost. Wij worden stap voor stap geautomatiseerd door de alom aanwezige technologiebedrijven. Robots zullen ons vervangen, maar eerst zullen wij zelf steeds meer op robots gaan lijken. Misschien, opper ik onheilspellend, zijn wij straks slechts willoos vlees aangedreven door algoritmes, onderworpen aan een geüpgrade klasse van übernerds.

Een beetje dystopie doet het altijd goed. Zeker als ik het overgiet met een pittig sausje van relevante humor. En, heel belangrijk, ik zorg dat het schuurt. Ik stel vragen als: heeft technologie ons veranderd of heeft het alleen maar onze zwakke punten blootgelegd? Zijn verslavende apps de reden dat we zo vaak op onze schermpjes kijken of spelen ze handig in op onze behoefte aan controle, die er altijd al was? Maakte Twitter ons ongenueanceerder of heeft het alleen ons gebrek aan nuance zichtbaar gemaakt? Mijn presentaties zorgen ervoor dat mensen zich ongemakkelijk beginnen te voelen over hun eigen gebruik van technologie. En terecht! Immers, kritiek op technologie is ook kritiek op mensen.

Het gaat er meestal in als koek. Maar soms, heel soms, zit er iemand in het publiek die net iets slimmer is dan de rest. Die stelt dan altijd dezelfde, beleefde vraag: 'Bedankt voor je verhaal, Rens, maar heb je ook tips voor mij? Hoe kan ik mijn relatie met technologie verbeteren? Ik heb geen goed gevoel bij al die technologie, maar ik wil ook

niet zonder. Ik wil er niet mee stoppen, maar ik ben wél bang voor de negatieve invloed ervan op de wereld. Op mezelf. Op mijn vrienden. Op mijn collega's. Op de democratie. Op onze privacy. Dus, meneer de technofilosof, wat kan ik eraan doen?'

KRITIEK OP TECHNOLOGIE IS OOK KRITIEK OP MENSEN

Dat is een uitstekende vraag en zoals meestal met uitstekende vragen is het heel lastig om er een goed antwoord op te geven. Immers, alle voor de hand liggende adviezen slaan de plank mis.

Laten we ze even langslopen.

VOOR DE HAND LIGGENDE ADVIEZEN DIE DE PLANK MISSLAAN

Advies 1. Stop er gewoon mee!

Vind je dat Twitter de nuance vermoordt? Vind je dat Facebook mensen tegen elkaar opzet en de democratie ondermijnt? Ben je bang dat Instagram ons oppervlakkig maakt? Dat WhatsApp ons bespioneert? Of dat TikTok digitale ADHD is? Waarom stop je er dan niet gewoon mee?

Dat klinkt gemakkelijk, maar het is voor de meeste mensen niet erg realistisch. Immers, zonder sociale media word je vaak buitengesloten. Je mist van alles of je wordt ernstig belemmerd in je functioneren. Misschien lukt het je om te stoppen met Facebook, dat platform is toch een beetje geweest, maar dan blijken Instagram en WhatsApp van hetzelfde moederbedrijf te zijn. En dan wordt het lastiger.

Ook welwillende organisaties hebben er last van. Mijn werkgever, Fontys, een hogeschool, investeert miljoenen euro's om de toenemende groep studenten met mentale problemen te helpen. Mijn werkgever weet ook dat alles erop wijst dat Instagram een negatieve invloed heeft op het welbevinden van jonge mensen. Ik heb daarom wel eens voorgesteld om – als statement – het Fontys Instagramaccount op te zeggen. Maar daar werd niet enthousiast op gereageerd. Het is een stuk makkelijker om goede dingen te doen dan met slechte dingen te stoppen. Zeker als het om sociale media gaat.

**HET IS EEN STUK MAKKELIJKER
OM GOEDE DINGEN TE DOEN
DAN MET SLECHTE DINGEN
TE STOPPEN**

En trouwens, stel dat het jou wel lukt om te stoppen met alle sociale media, dan geldt dat zeker niet voor al die mensen om je heen. Die gaan gewoon door met posten, doomscrollen, delen en liken. Die worden dan nog steeds beïnvloed door de giftige algoritmes die enthousiast nepnieuws voorschotelen en radicale berichten rondpompen die mensen ophitsen. En dan heb je er nog steeds last van. Dus waarom zou je er dan mee stoppen?

Advies 2. Kies voor een 'beter' product!

Het valt niet mee om je een leven voor te stellen zonder een zoekmachine, maar het hoeft natuurlijk niet per se die van Google te zijn. Er bestaan 'betere' alternatieven. Alternatieven die je privacy respecteren, die minder data verzamelen, waar je niet door al die advertenties heen hoeft te worstelen of die gewoon vriendelijker zijn. Bijvoorbeeld de zoekmachine DuckDuckGo.

Bij DuckDuckGo wordt je zoekgeschiedenis niet opgeslagen, worden trackers geblokkeerd en worden er geen gebruikersprofielen aangemaakt. Maar DuckDuckGo heeft twee grote nadelen. Ten eerste is Google een betere zoekmachine, die betere zoekresultaten produceert. En ten tweede, laten we eerlijk zijn, 'DuckDuckGo' is echt veel te lang om elke keer in te typen. Google gebruiken is gewoon handiger.

Dit patroon zie je constant. Je kunt Jitsi gebruiken in plaats van Zoom om te videobellen. Of het veilige ProtonMail in plaats van Gmail. Er zijn altijd genoeg alternatieven die je privacy respecteren, die jouw waarden centraal stellen, maar het grote probleem is: ze werken niet zo goed. Ze werken altijd een beetje omslachtig. En soms moet je ook nog betalen voor die veilige, maar onhandige alternatieven.

De meeste van die alternatieven zijn al vele jaren op de markt, maar het aandeel blijft verwaarloosbaar. Signal werkt prima. Telegram ook. En ze hebben voordelen ten opzichte van WhatsApp. Maar op 95 procent van de Nederlandse telefoons staat WhatsApp. Waarom zou je Signal of Telegram gebruiken als al je vrienden op WhatsApp zitten? Misschien dat Mastodon, een alternatief voor Twitter, hard gaat groeien nu Elon Musk bij Twitter aan het roer staat, maar dat is nog maar zeer de vraag. En kent u Diaspora, het decentrale, vriendelijke alternatief voor de bekende sociale media? Nee? Dat zegt genoeg.

Er zijn meer dan genoeg betere alternatieven. Veiliger, vriendelijker, respectvoller. Maar het grote probleem is: die alternatieven zijn dan wel beter, maar ze werken niet beter.

Advies 3. Pas je (privacy-)instellingen aan!

Heel veel technologie is *evil by design*. Veel technologie-ontwerpers bouwen software met als leidraad de ze-